

สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลและแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

**Performance According to Good Governance Principles and Guidelines for
Promoting the School Development Under the Office of Phitsanulok
Primary Educational Service Area 1**

นนทภัทร แก้วก้อน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Nontapat Keawkon

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail : Zareed777@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ประชากรเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 รวมทั้งหมด 92 แห่ง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลครู จำนวน 92 คน รวมทั้งหมด จำนวน 184 คน ได้รับการตอบแบบสอบถามจำนวน 174 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หลักนิติธรรม รองลงมาได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักความมีส่วนร่วม

2. ผลแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยภาพรวม ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรจัดทำหนังสือเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันทำ SWOT วิเคราะห์นโยบาย จุดเน้น และ ร่วมกันสร้างกฎ ระเบียบและข้อบังคับควรมีความเป็นธรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทำประชาพิจารณ์ เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ มีวางแผนพัฒนาโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA อย่างเป็นระบบ มีการติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล; หลักความมีส่วนร่วม; สถานศึกษา

* วันรับบทความ: 14 สิงหาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 26 สิงหาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 28 สิงหาคม 2564

Received: August 14, 2021; Revised: August 26, 2021; Accepted: August 28, 2021

Abstracts

This study aims to study conditions of the application of good governance principles in school under the Office of Phitsanulok Primary Education Service Area 1 and to study guidelines for development of the application of good governance principles in school under the Office of Phitsanulok Primary Education Service Area 1. The population of this study is 92 schools under the Office of Phitsanulok Primary Education Service Area 1. The samples included the informants of 92 school directors and 92 schoolteachers, in total is 184 informants. The researcher collected 174 questionnaires. The instrument used in this research was questionnaires. The statistics used to analyzed the information were mean and standard deviation.

The results found that

1. The result of the conditions of the the application of good governance principles in school is overall in very good level. The area that is in highest level is the rule of law. The second level is in responsibility. The lowest area is cooperation.

2. The result in guidelines for development of the application of good governance principles in school in overall the lowest area is in cooperation. Directors should invite stakeholders for participating in SWOT analysis on policy, main emphasis. Fair rules and regulations should be created. School personnel should be involved in public hearings and commenting on those rules. The school should have planned to develop according to PDCA process systematically and followed up regularly.

Keywords: Good Governance; Cooperation; School

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันของไทยการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษากับเคลื่อนไปได้ทั้งระบบโดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้ ในข้อ 4 ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง ข้อ 5 ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาประเภทที่สอง มีอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่องดังต่อไปนี้ 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านงบประมาณ 3. ด้านการบริหารบุคคล 4. ด้านการบริหารทั่วไป อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ต้องได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีทิศทางการพัฒนาการศึกษา มีภารกิจหลักในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบริบทเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ จุดเน้น โครงการและกิจกรรม ในยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 6.พัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและมีธรรมาภิบาล (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 : 88)

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 พบจุดอ่อน ด้านระบบในการดำเนินงานของหน่วยงาน เรื่องการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดการติดตามที่เป็นรูปธรรม ขาดการมีส่วนร่วมจากสถานศึกษาขาดการ PLC

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะการศึกษาเรื่องสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้งนี้ผลการวิจัยที่จะได้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อันจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้หลักธรรมาภิบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวนทั้งหมด 114 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 43) จำนวน ทั้งหมด 92 แห่ง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามอำเภอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กระจายทุกอำเภอได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 92 คน และ ครู 92 คน รวมทั้งสิ้น 184 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.3 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คือผู้มีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 มากกว่า 10 ปี และมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และมีผลงานทางด้านการบริหารสถานศึกษาเป็นที่ประจักษ์ ได้แก่รางวัล IQA AWARD ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนวิถีพุทธ ด้วยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 ท่าน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยเป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกตามระดับความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 82-84) โดยมีการกำหนดเกณฑ์ดังนี้

- 5 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพการใช้ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบเขตและแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดเป็นแบบสอบถามชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามจุดมุ่งหมายและขอบเขตการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ โดยแบบสอบถามมีค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.0

7. นำแบบทดสอบมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

8. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงไปทดลองใช้ Try - Out กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 30 คน นำผลการทดลองมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.916

9. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์

2. นำประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างคำถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 และเสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดำเนินการออกหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2. ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองเปล่า ติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้ได้รับการประเมิน ในการส่งแบบสอบถามคืนและแบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง 3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ แล้วเก็บแบบสอบถามคืนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 4. ทำการเก็บแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างทำการตอบเรียบร้อยแล้ว 5. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ดำเนินการออกหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้แนวทางการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่นัดหมาย 3. นัดหมายการสัมภาษณ์ 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ โดยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แบบสอบถามที่ได้คืนมา และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ดำเนินการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยมีการแปลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

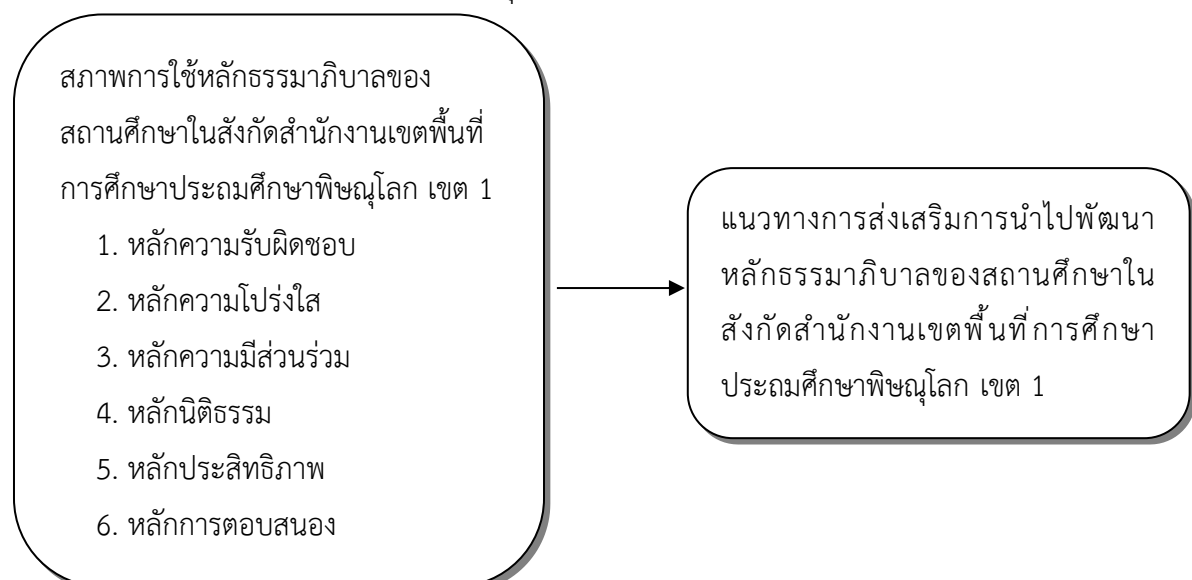
ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบการวิจัยทางการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มี 6 หลักการ ดังนี้

1. หลักความรับผิดชอบ
2. หลักความโปร่งใส
3. หลักความมีส่วนร่วม
4. หลักนิติธรรม
5. หลักประสิทธิภาพ
6. หลักการตอบสนอง

การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลและแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวม

สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาล	ลำดับที่
1. หลักนิติธรรม	4.53	0.34	มากที่สุด	1
2. หลักความรับผิดชอบ	4.50	0.36	มาก	2
3. หลักการตอบสนอง	4.49	0.35	มาก	3
4. หลักประสิทธิภาพ	4.46	0.34	มาก	4
5. หลักความโปร่งใส	4.46	0.38	มาก	5
6. หลักความมีส่วนร่วม	4.45	0.36	มาก	6
รวม	4.48	0.26	มาก	

การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{x}=4.53$, S.D.= 0.34) รองลงมาตามลำดับได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{x}=4.50$, S.D.=0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักความมีส่วนร่วม ($\bar{x}=4.45$, S.D.= 0.36) โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. **ด้านหลักนิติธรรม** พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการปฏิบัติงานเดือนเงินเดือน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาใช้อำนาจตามกฎหมายที่เป็นธรรมอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. **ด้านหลักความรับผิดชอบ** พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 โรงเรียนมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรถูกต้องตามกฎหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 3 โรงเรียนอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับมาก

3. ด้านหลักการตอบสนอง พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 5 โรงเรียนมีการจัดให้มีบริการข้อมูลข่าวสารเพื่อลดข้อสงสัยของผู้ปกครอง และเป็นการสร้างทัศนคติที่ดี อยู่ในระดับมาก

4. ด้านหลักประสิทธิภาพ พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 โรงเรียนจัดวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 3 โรงเรียนจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากร อยู่ในระดับมาก

5. ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 โรงเรียนจัดทำรายรับ รายจ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 5 โรงเรียนจัดทำระบบตรวจสอบภายใน อยู่ในระดับมาก

6. หลักการมีส่วนร่วม พบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 3 โรงเรียนเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านหลักนิติธรรม ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารโดยยึดหลักการบริหารโดยใช้หลักนิติธรรม ใช้อำนาจอย่างยุติธรรมและมีใจเป็นกลาง และสร้างเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษา และสร้างข้อตกลงร่วมกันโดยความเห็นชอบร่วมกันของฝ่ายบริหารและบุคลากร และปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย และจรรยาบรรณ บุคลากรควรได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ใช้อำนาจตามกฎหมายด้วยความซื่อสัตย์กรณีตัวอย่าง ในการพิจารณาความดีความชอบ

1. ให้ประเมินตนเอง
2. แต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน
3. ให้คณะกรรมการรวบรวมผล

4. นำเสนอคณะกรรมการพิจารณาโดยการแต่งตั้งตามขอบเขตของกฎหมายจากการมอบอำนาจของสภามายังสถานศึกษาโดยผู้บริหารแต่งตั้งกรรมการในการพิจารณาไม่น้อยกว่า 5 คน

2. ด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ การสร้างความสัมพันธ์ไมตรีที่ดี และกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการ ข้อปฏิบัติ จัดทำแบบขออนุญาตใช้อาคารสถานที่ ในการขอใช้พื้นที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

3. ด้านหลักการตอบสนอง ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาให้หลากหลายช่องทาง เช่น Facebook Line สายตรงกับผู้บริหารวารสารของโรงเรียน และการประชุมผู้ปกครองเพื่อเปิดโอกาสผู้ปกครองได้ซักถามหรือเสนอแนะในข้อสงสัยเพื่อแจ้งผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา จะได้มีข้อมูลที่ถูกต้องและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง อีกทั้งทัศนคติเชิงบวกให้กับผู้ปกครองของนักเรียน

4. ด้านหลักประสิทธิภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจของโครงสร้างงานในสถานศึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ นอกเหนืองานสอน ผู้บริหารมอบหมายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานโดยอ้างอิงกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติของทางราชการ ให้ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีความเข้าใจภาระงานตรงกัน และลดปัญหาในการเปลี่ยนสายงานในอนาคต และควรการประเมินผลการปฏิบัติตามคู่มือเพื่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมมีการปรับตามบริบททุกปีเพื่อให้ทันสมัยตลอดเวลา

5. ด้านหลักความโปร่งใส ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ผู้บริหารจัดทำแผนผังโครงสร้างคณะกรรมการดำเนินการจัดทำระบบตรวจสอบภายในร่วมกับผู้บริหาร มีกฎระเบียบ การปฏิบัติที่ชัดเจนและถูกต้องตามระเบียบราชการ สามารถตรวจสอบได้มีการประเมินตามบริบทจริงของสถานศึกษาจัดทำปฏิทินในการตรวจติดตามโดยขอคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัด เดือนละครั้ง เป็นประจำ และสรุปผลการประเมินเพื่อเสนอเป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาในปีต่อไป

6. ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางว่า ก่อนดำเนินการต่าง ๆ ให้มีการจัดประชุมเพื่อปรึกษาและหาแนวทางดำเนินการร่วมกัน และเลือกแนวทางจากมติในที่ประชุม และมีการบันทึกการประชุมแจกให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบโดยทั่วกัน เพื่อที่จะได้แนวปฏิบัติในงานนั้น ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของผู้บริหาร

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลและแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม เนื่องมาจากระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของราชการเป็นองค์ประกอบของการบริหารงานในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเป็นไปตามระเบียบของราชการ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลซึ่งกฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ตั้งขึ้นต้องมุ่งให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ จึงต้องถูกใช้อย่างสม่ำเสมอและเสมอภาค สอดคล้องกับ ชื่นกมล กุมารสิทธิ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหารพบว่าด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดข้อบังคับและแนวปฏิบัติใช้ภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษายอมรับและปฏิบัติตามข้อบังคับและแนวปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนด

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน อาจเนื่องมาจาก สถานการณ์โรคติดต่อในปัจจุบันทำให้สถานศึกษา เพิ่มมาตรการป้องกันและขอความร่วมมืองดใช้สถานที่ราชการ และขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับ ปราณีตย์ มีคม (2556 : 67) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น มุ่งผลสำเร็จของงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักความร่วมมือ อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าที่ควร หรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีเวลาให้กับสถานศึกษา ทำให้ไม่ครบองค์ประชุม อีกทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร สอดคล้องกับ จุฑาพงษ์ รัตนโชติ (2559 : 33) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลตำบลบางปูอำเภอเมืองสมุทรปราการจังหวัดสมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย

ข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางปู เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม และรับรู้ ตรวจสอบการบริหารงาน ของผู้บริหารของเทศบาลบางปู

ตอนที่ 2 ผลศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ภาพรวมประเด็น ด้านหลักความร่วมมือมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรจัดทำหนังสือเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันทำ SWOT วิเคราะห์นโยบาย จุดเน้น และ ร่วมกันสร้างกฎ ระเบียบและข้อบังคับควรมีความเป็นธรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทำประชาพิจารณ์ เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ มีวางแผนพัฒนาโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA อย่างเป็นระบบ มีการติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ บุญเกิด พรภิญโญยิ่ง (2561 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทาง การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของภาคเอกชนอำเภอเมืองบุรีรัมย์ แนวทางการพัฒนาคือต้องสร้างกฎ ระเบียบและข้อบังคับที่สถานศึกษากำหนดขึ้นควรมีความเป็นธรรม ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับ และควรสร้างจิตสำนึกเรื่องการบริหารงานตามหลักนิติธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่าง ที่ดีในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับ ควรมีการจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทำประชาพิจารณ์ เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับได้

1. ด้านหลักนิติธรรม ประเด็นสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายที่เป็น ธรรมอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติได้อย่างไรบ้าง สรุปได้ว่า ผู้บริหารโดยยึดหลักการบริหารโดยใช้หลักนิติธรรม ใช้อำนาจอย่างยุติธรรมและมีใจเป็นกลาง และสร้างเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษา และสร้างข้อตกลงร่วมกันด้วยความเห็นชอบร่วมกันของฝ่ายบริหารและบุคลากร และปฏิบัติให้อยู่ในระเบียบวินัย และจรรยาบรรณ บุคลากรควรได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ใช้อำนาจตามกฎหมายด้วยความซื่อสัตย์ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ ว่องไว (2562 : 16) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ผลวิจัยพบว่า ควรมีการพัฒนาหลักนิติธรรม นิติ กฎหมาย โดยยึดกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ถูกต้องเหมาะสม มีการจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

2. ด้านหลักความรับผิดชอบ ประเด็นสัมภาษณ์ คือ โรงเรียนสามารถอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมของชุมชนอย่างไร สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ การสร้างความสัมพันธ์ไมตรีที่ดี และกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการ ข้อปฏิบัติ จัดทำแบบขออนุญาตใช้อาคารสถานที่ในการขอใช้พื้นที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ ภูวินทร์ รักพงค์ (2559 : 34) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดองค์กรและโครงสร้าง

ทางการบริหารที่ชัดเจนและมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงต่อผลประโยชน์ของสถานศึกษาในการดำเนินการบริหารทุกด้านและสถานศึกษามีการมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อภาระการกระทำของตน

3. ด้านหลักการตอบสนอง ประเด็นสัมภาษณ์ คือ โรงเรียนมีการจัดให้มีบริการข้อมูลข่าวสารเพื่อลดข้อสงสัยของผู้ปกครอง และเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีอย่างไรบ้าง สรุปได้ว่า ผู้บริหารการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ให้หลากหลายช่องทาง เช่น Facebook Line สายตรงกับผู้บริหาร วารสารของโรงเรียน และการประชุมผู้ปกครองเพื่อเปิดโอกาสผู้ปกครองได้ซักถามหรือเสนอแนะในข้อสงสัย เพื่อแจ้งผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา จะได้มีข้อมูลที่ถูกต้องและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง อีกทั้งทัศนคติเชิงบวกให้กับผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ กิตติธวัช วรณกิจ (2559 : 32) ได้ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลวิจัยพบว่า มีการพัฒนาความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่และการให้บริการให้กับผู้ได้บังคับบัญชาทุกตำแหน่ง จึงส่งผลให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการให้บริการของสถานศึกษา มีการสื่อสารช่องทาง เครือข่ายการบริหารสถานศึกษาให้นักเรียนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

4. ด้านหลักประสิทธิภาพ ประเด็นสัมภาษณ์ คือโรงเรียนควรมีจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรอย่างไร สรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจของโครงสร้างงานในสถานศึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ นอกเหนืองานสอน ผู้บริหารมอบหมายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานโดยอ้างอิงกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติของทางราชการ ให้ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีความเข้าใจภาระงานตรงกัน และลดปัญหาในการเปลี่ยนสายงานในอนาคต และควรการประเมินผลการปฏิบัติตามคู่มือเพื่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมมีการปรับตามบริบททุกปีเพื่อให้ทันสมัยตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ ฉัตรมงคล สูงเนิน (2561 : 34) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 ผลวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรจัดทำแผนการปฏิบัติการประจำปีงบประมาณให้สอดคล้องกับงบประมาณรายหัวของนักเรียน ผู้บริหารควรใช้งบประมาณให้ตรงกับวัตถุประสงค์และให้เกิดประโยชน์สูงสุด สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนการทำงานและกระจายอำนาจให้ชัดเจน ผู้บริหารควรจัดหาบุคลากรเพิ่มเพื่อช่วยลดภาระของครู

5. ด้านหลักความโปร่งใส ประเด็นสัมภาษณ์ คือ โรงเรียนควรจัดทำระบบตรวจสอบภายในให้เหมาะสมอย่างไร สรุปได้ว่า ผู้บริหารจัดทำแผนผังโครงสร้างคณะกรรมการดำเนินการจัดทำระบบตรวจสอบภายในร่วมกับผู้บริหาร มีกฎระเบียบ การปฏิบัติที่ชัดเจนและถูกต้องตามระเบียบราชการ สามารถตรวจสอบได้ มีการประเมินตามบริบทจริงของสถานศึกษาจัดทำปฏิทินในการตรวจติดตามโดยขอคำแนะนำจาก

หน่วยงานต้นสังกัด เดือนละครั้ง เป็นประจำ และสรุปผลการประเมินเพื่อเสนอเป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษา ในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ (2557 : 67) ได้ศึกษาธรรมชาติขององค์การภาครัฐ ศึกษากรณีโรงเรียนสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนมีระบบตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง 2) ประชาชน ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆ สามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานได้ทุกขั้นตอน 3) มีระบบการเงินพัสดุที่รัดกุม 4) การพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในสถานศึกษาสามารถตรวจสอบและอธิบายได้ และ 5) มีการชี้แจงกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติ วินัย การลงโทษ ให้ทุกฝ่ายได้ทราบโดยเท่ากัน

6. ด้านหลักความร่วมมือมีส่วนร่วม ประเด็นสัมภาษณ์ คือ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน สรุปได้ว่า ก่อนดำเนินการต่าง ๆ ให้มีการจัดประชุมเพื่อปรึกษาและหาแนวทางดำเนินการร่วมกัน และเลือกแนวทางจากมติในที่ประชุม และมีการบันทึกการประชุมแจกให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบโดยทั่วกัน เพื่อที่จะได้แนวปฏิบัติในงานนั้น ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ วันเพ็ญ พานพิกุล (2554 : 67) ได้ศึกษาการบริหารจัดการในโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชน วัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ผลวิจัยพบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็น ในการตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควร เปิดรับความคิดเห็นในการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสม ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างยุติธรรมเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ

1.2 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน

1.3 หลักการตอบสนอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีจุดประชาสัมพันธ์บริการข้อมูล ข่าวสารของนักเรียนให้ผู้ปกครองได้เข้ามาใช้บริการ

1.4 ด้านหลักประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้และแจกคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.5 ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบตรวจสอบภายใน

1.6 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในขนาดต่าง ๆ

2.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำไปพัฒนาธรรมาภิบาลในด้านการบริหารงานวิชาการ, ด้านการบริหารงานงบประมาณ, ด้านการบริหารงานบุคคล, ด้านการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กิตธวัช วรรณกิจ. (2559). การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ขจรศักดิ์ ว่องไว. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- จุฑาพงษ์ รัตนโชติ. (2559). ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลตำบลบางปูอำเภอเมืองสมุทรปราการจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉัตรมงคล สูงเนิน. (2561). แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชินกมล กุมารสิทธิ์. (2553). สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- บุญเกิดพร ญญโญอิง. (2561). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของภาคเอกชนอำเภอเมืองบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- ปราณีตย์ มีคม. (2556). ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
- ภูวินทร์ รักษ์พงศ์. (2559). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- วันเพ็ญ พานพิกุล. (2553). การบริหารจัดการในโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลกรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2557). ธรรมาภิบาลในองค์การภาครัฐ ศึกษากรณีโรงเรียนสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 . พิษณุโลก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.